

Els límits de la derivació

La derivació per mitjà de sufixos és un dels procediments més habituals amb que comptem per a la formació de nous mots. Hi ha, és clar, sufixos pràcticament morts, o amb una capacitat productiva esdevinguda escassíssima, i n'hi ha d'altres que mantenen una gran vivacitat, amb els quals s'obtenen contínuament noves formes derivades que vénen a designar idees o conceptes nous, o matisos diferencials d'idees o conceptes ja existents, sobre els quals importa de marcar una distinció. Dit en termes lingüístics, l'aparició de nous significants comporta la creació de nous significats amb què designar-los o expressar-los. Però, en primer lloc, no sempre aquests significats són realment nous —només ho són il·lusòriament— i, aleshores, és innecessari de crear un mot nou a designar-los. I, en segon lloc, per molt vivaç i productiu que sigui un sufix, en cap cas no es pot usar mecànicament, com algú voldria, per a l'obtenció de derivats. La capacitat de derivació que tenen els sufixos coneix uns límits. Que no ens sigui possible de fixar-los no vol pas dir que es reconegui a ningú la facultat il·limitada de creacions individuals, moltes de les quals un sentit lingüístic mitjanament segur i afinat ha de rebutjar decididament.

Dos dels sufixos de derivació més vigents i productius són, sens dubte, *isme* i *ista*, amb els quals formem noms que designen tendències, activitats, professions, etc., i els qui les segueixen o practiquen. Aquests noms s'obtenen d'altres noms, adhuc de noms propis, com *fabrisme* i *fabrista*, *marxisme* i *marxista*, etc.; i en molts casos, com en els exemples acabats d'indicar, s'han creat les dues formes paral·leles. Però això no vol dir, contra el que algú creu, que un derivat en *isme* hagi de fer admissible el derivat en *ista* corresponent, i viceversa. Així, al costat de *excursionisme* i *excursionista*, de *automobilisme* i *automobilista*, etc., tenim *atletisme* (però no *alletista*), i *futbolista* i *esportista* (però no *futbolisme* i *esportisme*). Així mateix, tenim *republicanisme* i *monarquisme*, sense els mots corresponents en *ista*, i *novel·lista*, *pianista*, *artista* (i molts més), sense els corresponents en *isme*. Sempre hem dit, per exemple, *la pràctica de l'art*, *l'amor a l'art*, etc., i seria desencertat de voler crear un mot nou —*artisme*— per a la designació d'aquests conceptes.